

НЕДАВНО шанувальники прози одержали можливість по-знайомитися з новими творами прозаїка — полтавця Леоніда Бразова. У видавництві «Радянський письменник» вийшла його книга «Такий довгий шлях», укладена з двох повістей — «Вересень — жовтень» та повісті, котра і послугувала назвою видання.

...Ситуація, в якій опинився персонаж повісті «Вересень-жовтень» Булькович, не нова в літературі: під час відступу військового підрозділу з села, до якого наближалася фашисти, Булькович не виконав наказу командира — не знав з поста бійця, свого однокурсника і друга Миколу Шевчука. Рота відступила, Шевчук лишився. Булькович приховав правду вигадкою, дуже досто-вірною...

Минули роки. Солідний науковець Булькович приїжджає до міста, в якому живе наречена Шевчука — Клавдія. Вона залишилась вірною першому почуттю і, всупереч усьому, чекає повернення Миколи. В місті студентської юності Бульковича живуть і його родичі.

Закономірно, що Клавдія присхлипло допитується у Бульковича правди про останню його зустріч з Шевчуком. У відповідь — вигадка, ще дужче, ніж раніше, деталізована, тому ще достовірніша.

Хоча знати правду далекого дня війни і племінник Бульковича — Олексій Книш. Юнак разом із коханою дівчиною Ніною здійснює поїздку в село, де відбулася остання зустріч Бульковича із Шевчуком. Правда виявилася суворого і героїчного: Шевчук загинув, до кінця виконавши свій синівський обов'язок перед Батьківщиною.

Книги наших земляків

3/17, 1984, 2 ЧЕРВ.

МОВОЮ ХУДОЖНЬОЇ ПРАВДИ

фронтних лав, як обставляв справу Булькович.

Під час зустрічі з дядьком Олексій вислуховує його пояснення, не вірячи в них...

Ясна річ, якби автор розповів у повісті лише про події, пов'язані із загибеллю Шевчука та підлістю Бульковича, твір вийшов би спрощеним, схематичним. Письменник ставив перед собою інше завдання: переконати читача, що безвольність, нищість людська страшні не тільки в екстремальних випадках. Вони — непростиме зло і в мирні дні. Безвольність, постудливість призвели до загибелі Гурзая; через них же, від руки рецидивіста загинув дільничний міліціонер Семидоля. Не завжди на рівні справжньої людяності перебуває і головний герой повісті Олексій Книш, що спричинило каліцтво Василя Денисовича — кришталево чесного фронтвика, великого трудолюбця.

Повість «Вересень — жовтень», безперечно, вагома у значному творчому доробку Л. Бразова. Насамперед, вагома художньою правдою зображуваних подій, неординарністю тилажів. Письменник уже давно відмовився від «художніх» образів, він змальовує людей такими, якими вони є в житті насправді — з позитивними і негативними рисами.

Перед тим, як звернутися до другої повісті, варто сиза-

розповідав Леонід Бразов, тема війни обов'язкова для нього. Очевидно, тому, що автор сам пройшов нелегкими дорогами Великої Вітчизняної. А ще, поза всяким сумнівом, обов'язкова тому, що письменник усім серцем б'ється за те небо, гартує з читача, кажучи образно, неохайного воїна, який в разі потреби не осоромить гордого звання радянської людини-патріота.

Висловлене повною мірою стосується і повісті «Такий довгий шлях», хоча воєнна тема в ній — вірніше її місце, об'ємність, — мають істотну відмінність. У «Вересень-жовтень» тема війни — насирізна, вона своєрідний фон для розгортання подій сьогодення дня. У другій повісті воєнна тема вривається лише на останніх сторінках твору. Знаючи творчі принципи Л. Бразова і простеживши епічний розвиток сюжету «Такого довгого шляху», можна з певністю ствердити: в даному разі масмо справу лише з кількома розділами, а чи частинами нового роману письменника. На користь цього твердження — і густа «населеність» твору персонажами: чесними й підступними, обсто-вачами добра для всіх і поборниками позиції «все — для себе» дорідкими і такими, котрі

Оповідь у творі ведеться то від автора, то від імені головних героїв — Тимка і Каті. Прийом допомагає письменникові глибоко проникати в психологію персонажів, широко і переконливо, не в нав'язливій формі, зобразити непрості явища двадцятих — тридцятих років. Автор дивиться на ті події спочатку очима дітей, потім оцінює їх з досвідом юності, а далі досліджує явища життя, складнощі людських стосунків з позицій умудреної життям-буттям людини.

«Такий довгий шлях» — твір, що охоплює широке коло питань та проблем. Тут і події колективізації, і долання труднощів, пов'язаних з індустріалізацією країни, й боротьба з неманством, і показ культу особи, і... Кажучи коротко, автор через долі та вчинки героїв свого твору показує складність важких для країни років.

Та не будемо вдаватися до анотування «Такого довгого шляху». Акцентуємо увагу на іншому — на неординарності характерів головних героїв.

Тиміш — син селянки, яка стала городянкою під час масової міграції жителів сіл до міст. Хлопець швидко проймається настроями передових робітників міста, як губка вологи, вбирає в чутливу душу справедливі ідеї, за котрі борються робітники. Посидивши, таким чином, у своїй натво-

люка з безкомпромісною відвертістю і нескхитністю в боротьбі за краще життя робітника-городянина, Тиміш ступить на життєвий шлях людиною цільною, чутливою, чесною, щоб і лишитися таким на всій подальшій дорозі. Почату справу Тиміш незмінно доводить до кінця.

Катя — цілкова протилежність головному герою. Непостійна дівчина — так можна охарактеризувати її лаконічно. Катя непостійна у своїх симпатіях до представників «сильної статі», непостійна у ставленні до професій, які обирає, непостійна навіть в оцінці самої себе. Образ — цікавий, захоплений письменником із гущавини життя. Кому із нас, справді, не випало бачити чуту юначок з подібною до Катиної психологією? Віриш автору, віриш вчинкам героїні його твору. Але в одному випадку віра втрачається. Ось він.

Упродовж багатьох років Тиміш любить Катю. Вона про це знає. Серце її не відповідає взаємністю. Та ось дівчина опиняється в палаті поранених воїнів, побує читати взяті в одного з них книжку. І відбувається метаморфоза. Яка! Прочитусмо уривок, з якого все стане зрозумілим: «На її сторінки падало світло газової лампи. Думалося про те, що, може, й Тиміш десь ось так стоїть. Згадувала зустріч на

вучі. Саме тоді зрозуміла (недо пізно!), що любила його (Тимоша — М. К.) завжди, тільки сама про це не здогадувалася. Те почуття ховалося надто глибоко, на самому дні серця, заїалося там, пришикло, ледь жевріло. На нього нашарувалися все нові пласти її уподобань, захоплень. Під останнім замалим не згасло. Але ні, погасити його не могло ніщо».

Ось так, легко, швидко автор вирішує чи не найскладнішу в світі проблему стосунків між Ніною і Нею, приводить почуття до спільного знаменника, не умотивувавши їх. Звичайно ж, повірити автору, навіть за найбільшого бажання, неможливо.

В новій книжці Леоніда Бразова знеходимо ще деякі недоліки, упуцнення, прояви поспішності. Вони, зокрема, зумовлені стилістичною невимовністю автора під час останнього редагування рукопису. Хоча такі вади і поодинокі, все ж хотілося б, щоб письменник не допускав їх.

Адже в особі Леоніда Бразова масмо зрілого майстра прози. Як відомо, те, що виба-чається початківцем, майстром не прощають.

Однак завершити рецензію хочеться не зауваженням, а осям чим. Мовою художньої правди Леонід Бразов у кожному своєму творі показує нам правду життя, правду боротьби за ідеал нової людини. Його мова глибоко западає в душу, хвилює, змушує думати, отже — чесно слугує великій справі утвердження на землі Добра.

Михайло КАЗИДУБ,
член Спілки письменників СРСР.